

rová slavistika, jednodoborová slavistika a polonistika. Všetky tri študijné programy sa realizovali ako magisterské neučiteľské odbory, ktorých cieľom bola výchova vedeckých pracovníkov, prekladateľov, tlmočníkov, kultúrnych a diplomatických pracovníkov, pracovníkov v oblasti cestovného ruchu a umenia.

V priebehu tých päťdesiatich rokov (1959 – 2009) sa udialo mnoho organizačných zmien, ktoré viedli k vzniku novej Katedry slavistiky FF UPJŠ (1993), Prešovskej univerzity v Prešove (1997), novej Filozofickej fakulty v Košiciach (2007). Tieto zmeny znamenali jednak zánik starých väzieb [Filozofická fakulta v Prešove vystúpila zo zväzku Univerzity P. J. Šafárika a stala sa súčasťou Prešovskej univerzity v Prešove (1997)], jednak organizačné preskupovanie v rámci univerzít, fakúlt i kateder, čo v konečnom dôsledku spôsobilo aj korekcie vedeckých plánov a záujmov, ale aj medziludských vzťahov. Integrujúcim činiteľom, ktorý ide naprieč týmito zmenami, je v danom prípade slavistika ako osobitná vedná disciplína, zahrnujúca v sebe jazykovedu, literárnu vedu a dejiny literatúry, históriu, etnológiu a archeológiu, pri zrode a rozvoji ktorej v prvej polovici 19. storočia stál náš veľký učenec Pavol Jozef Šafárik. Aj preto je slavistika večne aktuálna a prítiažlivá téma.

Štúdia vznikla v rámci vedeckého projektu grantovej agentúry VEGA Dynamické procesy v súčasnej jazykovednej slavistike č. 1/0235/11 (2011–2013).

Slovenská ukrajinistika – súčasný stav výskumu (po roku 1993)

MÁRIA ČIŽMÁROVÁ

1.0. Ukrajinistika má na Slovensku dlhú tradíciu. Jej počiatky siahajú do čias výskumu jazyka, literatúry a folklóru Rusínov-Ukrajincov takých bádateľov ako sú Volodymyr Hnat'uk, Ivan Verchratskyj, Ivan Paňkevych a ďalší. Jazykovednú a literárnovednú ukrajinistiku reprezentuje najmä *Katedra ukrajinistiky Inštitútu rusistiky, ukrajinistiky a slavistiky* Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity, ktorej členovia sa už od jej vzniku v roku 1953 sústreďujú predovšetkým na rozličné aspekty života Rusínov-Ukrajincov, ich jazyk, literatúru, kultúru a dejiny. V riešených grantových projektoch Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied (VEGA MŠVVaŠ SR a SAV) a Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (KEGA) sa riešitelia venujú dejinám literatúry od najstarších čias po súčasnosť, výskumu nárečí a spisovného jazyka v konfrontácii so slovanskými jazykmi, ďalej prekladom a vyučovaniu ukrajinského jazyka a literatúry na rôznych

typoch škôl. Výsledky svojich výskumov prezentujú na medzinárodných vedeckých konferenciách, odborných seminároch a kongresoch doma a v zahraničí. Sú aj organizátormi alebo spoluorganizátormi mnohých významných vedeckých podujatí, pracujú vo vedeckých radách, v komisiách na obhajobu doktorandských a habilitačných prác. Vedecká a odborná produkcia členov katedry predstavuje niekoľko monografií, množstvo vedeckých a odborných štúdií, odborných článkov, spracovaných archívnych a iných prameňov, folklórnych materiálov, vedeckých zborníkov, antológií, literárno-umeleckých textov, expertíz a vedeckých recenzií, skrípt, učebníc a metodických príručiek. Na ilustráciu uvedieme najdôležitejšie z nich, pričom sa orientujeme na monografické práce, knižné vydania, ale aj vedecké publikácie, v ktorých sa analyzuje a hodnotí pôvodný pramenný materiál, dotýkajúci sa rozličných aspektov dejín a kultúry Rusínov-Ukrajincov, ich jazyka, literatúry a i.

1.1 V sledovanom období, teda od roku 1993 vznikli tieto literárnovedné a jazykovedné monografické práce:

Práca Ľubice Babotovej *Zakarpatokrajinska proza druhoji polovyny XIX stoliťta*. (Prešov: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1994. 254 s.) predstavuje ucelený obraz areálovej literatúry na pozadí zložitej nepriaznivej situácie sociálneho a politického útlaku národností Uhorska, keď sa v miestnej spisbe prezentovala skupina literátov, známa v literárnej histórii ako *buditelia* národa (O. Duchnovyč, A. Kralyckyj, I. Syl'vaj, J. Fencyk, J. Stavrovskij-Popradov a i.). Autorka Ľubica Babotová vychádza výlučne zo spracovania pramenných materiálov, zameriava sa predovšetkým na nové, dovtedy nepublikované informácie, analyzuje diela, ktoré neboli nikdy hodnotené (v prípade nedostupných textov naznačuje sujetovú líniu). Literárny proces nie je analyzovaný izolovane, ale v širšom dobovom kontexte s prepojením na kultúrny, historický a spoločenský vývin (celo)ukrajinskej, slovenskej, českej, ruskej a maďarskej literatúry; pozornosť sa venuje slovensko-ukrajinským vzťahom (so zameraním na tvorbu J. Andraščíka, J. Záborského, A. Bieleka, A. Seberinyho), tematickému zameraniu, rôznorodosti literárnych foriem, synkretizmu v tvorbe jednotlivých autorov, resp. v ich dielach. V širšom zábere sa hodnotí spolková činnosť, žurnalistika a pod. Po komplexnej syntéze literárneho vývinu druhej polovice 19. storočia autorka prezentuje aj tvorbu nastupujúcej spisovateľskej generácie. Jej predstavitelia vychádzali zo spoločensky odlišne organizovaných koncepcií ako ich predchodcovia, spracúvali folklórne sujety a zobrazovali každodenné problémy širokých vrstiev (inšpirácia národnou kultúrou).

Mikuláš Štec v monografii *Ukrajinska mova v Slovaččyni (Sociolinhvistyčne ta interlinhvistyčne doslidžnja)*. (Prešov: Filozofická fakulta v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, 1996. 256 s.) predstavuje výsledky dlhoročného výskumu problematiky spisovného jazyka Rusínov-Ukrajincov východného Slovenska. V jednotlivých kapitolách práce autor spracoval aj dejiny spisovného jazyka, bez ktorých by nebolo možné súčasnú situáciu pochopiť. Posledná kapitola obsahuje dobové texty a dokumenty, napr. cirkulár biskupa Bačinského z roku 1798, text homílie kňaza Lučkaja z roku 1831, ukážku z divadelnej hry O. Duchnovyča z roku 1850, ukážku z poézie O. Pavlovyča z roku 1847 a ďalšie ukážky z diel ukrajinských spisovate-

ľov nášho regiónu. Nechýbajú ani ukážky textov v spisovnej rusínčine. Monografická práca Mikuláša Šteca obohacuje slovenskú ukrajinistiku o nový pohľad na jazykovú situáciu Rusínov-Ukrajincov na východnom Slovensku.⁶⁵

Publikácia Leška, Oldřich – Šišková, Růžena – Mušinka, Mikuláš: *Vyprávění z Podkarpatí. Ukrajinská nářečí východního Slovenska / Rozpovídi z Pidkarpatt'a. Ukrajin's'ki hovirky Schidnoji Slovaččyny*. (New York – Praha – Kyjev: Euroslavica, 1998, XXII + 323 + XVI s., fotografické prílohy autorov) predstavuje nárečie siedmich obcí na východnom Slovensku. Leškove štúdie podávajú analýzu nárečia Uble, Zvaly a Nižnej Jablonky na východnom Slovensku. Umiestnené nárečové texty majú vysokú jazykovú a literárnu hodnotu, ale sú aj kronikou predmetného ukrajinského etnika.

V monografii Márie Čižmarovej *O ukrajinskej a slovenskej frazeológii. Komparatistický náčrt*. (Prešov: Filozofická fakulta PU, 2002. 101 s.) sa po prvýkrát v slovenskej i ukrajinskej jazykovede systematicky riešia niektoré teoretické a metodologické otázky porovnávacieho výskumu ukrajinsko-slovenských frazeologických jednotiek. Autorka vychádza z frazeológie ako systému, a to zo synchronného aspektu, pričom sleduje ekvivalenciu frazém v ukrajinčine (ako vo východiskovom jazyku) a v slovenčine. Výsledkom sú tri ekvivalentné typy frazém, ktoré sa členia na podtypy. Konfrontáciou ukrajinských a slovenských (príležitostne i ďalších slovanských i neslovanských) frazém poukázala na blízkosť geneticky príbuzných jazykov – ukrajinčiny a slovenčiny, ale aj na ich špecifickosť. Porovnaním ukrajinských a slovenských frazeologických jednotiek nachádza mnoho spoločného, zhodného, čo môže byť výsledkom pôsobenia aspektov ako je zhoda alebo podobnosť materiálnych či sociálnych podmienok fungovania jazyka, genetická príbuznosť jazykov, podobné kultúrno-historické pôsobenia, existencia zhodných znakov duchovného života spoločnosti, zhoda historickej skúsenosti národa. Rozdiely vyplývajú z dlhodobého samostatného vývinu porovnávaných jazykov, svojrázneho obrazného myslenia, rozličnej histórie, kultúry a národnej svojbytnosti Ukrajincov a Slovákov.

Mária Čižmarová v monografii *Nominačné modely v botanickom názvosloví*. (Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008. 191 s.) skúma názvy rastlín ako jeden z najväčších a najcennejších vecných okruhov lexiky pre výskum jazyka a kultúry vôbec. Ukrajinské nárečové (ľudové) názvy rastlín východného Slovenska ešte neboli predmetom výskumu, preto sa autorka podujala zozbierať ich a prebádať z aspektu lexikálno-sémantického a slovotvorného. Skúma spôsob nominácie, motiváciu pomenovania získaných nárečových názvov a porovnáva ich s názvami rastlín iných slovanských a niektorých neslovanských botanických nomenklatúr, aby v mnohých prípadoch upozornila na zhodné motivačné príznaky paralelných názvov. Vyčleňuje nominačné a motivačné modely pomenovaní a sleduje aj slovotvorné osobitosti nárečových názvov rastlín a ich zemepisné rozšírenie. Pracuje s nárečovým materiálom, ktorý získala v 90. rokoch 20. storočia priamym výskumom v 50 lokalitách východného Slovenska s ukrajinsky (resp. rusínsky) hovoriacim obyvateľstvom. Bodo-

⁶⁵ Pozri aj Dudášová-Kriššáková, Júlia: Štec, M: Ukrajin's'ka mova v Slovaččyni (Sociolinhvistyčne ta interlinhvistyčne doslidžeňňa). In Slavica Slovaca, 2000, roč. 35, č. 1, s. 78-79.

vú sieť volila tak, aby odrážala ukrajinské nárečové oblasti východného Slovenska.

Vybrané kapitoly z ukrajinskej literatúry. Literatúra Rusínov-Ukrajincov od 19. storočia. (Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2009. 151 s.). Pozornosť autorky Ľubice Babotovej sa sústreďuje na literatúru ukrajinskej národnostnej menšiny na Slovensku. Vybrané kapitoly dvojazyčnej publikácie tvoria dve časti – rozsiahle štúdie zamerané na vývinový kontext umeleckej literatúry a literárnej vedy o nej a z literárnovedne komponovaných autorských portrétov a profilov. Ide o literatúru, ktorá vznikala a ostávala literárnovedne reflektovaná mimo centrálneho pohybu dobového kultúrneho výskumu a v tejto kontextovej súvislosti predstavuje špecifický a recepcne zaujímavý fenomén, lebo sa vyvíjala a aj sa vyvíja na pomedzí západnej a východnej európskej kultúry. Širšie koncipované štúdie približujú literárny vývin od polovice 19. storočia po súčasnosť, literatúru ženských predstaviteľiek a tvorbu spisovateľov pre deti a mládež. Časť približujúca jednotlivé osobnosti je zameraná výlučne na spisovateľov medzivojnového obdobia – na začiatok novej etapy ukrajinskej literatúry (Mykolaja Božuková), na v nedávnej minulosti tabuizovanú Irynu Nevyckú, „zabudnutého“ Štefana Sebastiána Sabola, neúnavného pedagóga s literárnymi ambíciami Dionýza Zubrického a na literárnovednú aj spisovateľskú osobnosť, a to neprávom odsúdeného Volodymyra Birčaka, ktorý patril k zakladajúcim členom Ľvovského zoskupenia *Moloda muza*; usadil sa v Československu a ovplyvnil dobových spisovateľov i literárnu vedu.

Z ďalších vedeckých prác slovenských ukrajinistov treba spomenúť monografie Juraja Baču⁶⁶, Mikuláša Dujčáka⁶⁷, Miroslava Sopoligu⁶⁸, Nadije Varcholovej⁶⁹ a ďalších. Publikácia N. Varcholovej *Zvidky i koly* obsahuje toponymické povesti Ukrajincov-Rusínov z východného Slovenska. Autorka sa v jednotlivých kapitolách venuje zloženiu a odvodzovaniu názvov lokalít (v závislosti od polohy dediny, od názvov rastlín a zvierat, od priezviska prvého osídlenca a i.), sleduje ľudové povesti súvisiace s prírodnými zvláštnosťami (skalnatými útesmi, vrchmi, riekami, jaskyňami a i.), historické povesti o zámkoch a kláštoroch, ako aj ľudové prezývky obcí. Publikácia obsahuje vlastné terénne zápisy autorky, ale aj zápisy miestnych kroník. V roku 2002 vyšla publikácia Mikuláša Mušinku *Hlasy predkov*.⁷⁰ Súčasťou publikácie sú nahrávky ľudových piesní a ľudových rozprávání, zapísaných v roku 1929 v Prahe pre Českú akadémiu vied od spevákov a rozprávačov zo 16 ukrajinských lokalít východ-

⁶⁶ Bača, Juraj: Z istoriji ukrajinskoji literatury Zakarpat'ja ta Čecho-Slovaččyny. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 1998. 277 s.

⁶⁷ Dujčák, Mikuláš: Antroponimija Prjašivščyny. Prešov: Privatpress, 2003. 349 s.

⁶⁸ Sopoliga, Miroslav: Ukrajinci Slovenska. Etnokultúrne tradície z aspektu osídlenia, ľudovej architektúry a bývania. Dunajská Streda: Fórum inštitút – Spoločenskovedný ústav. Výskumné centrum európskej etnológie, 2002. 176 s.; Tradície hmotnej kultúry Ukrajincov na Slovensku. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006. 269 s.

⁶⁹ Varcholová, Nadija: Roslynj v narodnych povirjach rusyniv-ukrajinciv Prjašivščyny. Prjašiv: Exco, 2002. 152 s.; Zvidky i koly. Prešov – Svidník: Spolok ukrajinských spisovateľov na Slovensku, 2009. 232 s.

⁷⁰ Mušinka, Mikuláš: Hlasy predkov. Zvukové záznamy folklóru Zakarpatska z archívu Ivana Paňkevčja (1929, 1935). Prešov: Centrum antropologických výskumov a občianske združenie Diva, 2002. 256 s.

ného Slovenska. Iniciátorom nahrávok bol Ivan Paňkevyč. V roku 2010 Sergej Makara a Michal Roman vydali *Slovník ukrajinských spisovatel'ov Slovenska*⁷¹ a v roku 2011 vyšla v preklade Lubomyra Beleja aj monografia Miroslava Sopoligu *Ukrajinci Slovaččyny: material'ni vyjavy narodnoji kul'tury ta mystectva*.⁷²

1.2. Zuzana Hanudel'ová v roku 2001 vydala tretí zväzok jazykového atlasu *Linhvistyčnyj atlas ukrajinskych hovoriv Schidnoji Slovaččyny. III. Nazvy budivnyctva i transportu*⁷³ a v roku 2010 štvrtý zväzok spomínaného atlasu – *Anatomična ta ekspresyvná leksyka*.⁷⁴ Obidva zväzky jazykového atlasu sú zostavené na rovnakých teoreticko-metodologických zásadách ako prvé dva zväzky. Pripomíname, že v roku 1981 vyšiel prvý zväzok jazykového atlasu *Linhvistyčnyj atlas ukrajinskych hovoriv Schidnoji Slovaččyny. Nazvy strav, posudu i kuchonnoho načyňňa*.⁷⁵ O dva roky neskôr autorka vydáva druhý zväzok jazykového atlasu *Linhvistyčnyj atlas ukrajinskych hovoriv Schidnoji Slovaččyny. II. Tkačka leksyka* (1989).⁷⁶ Prvý zväzok je monografickým spracovaním lexiky jedál, riadu a kuchynského náčinia a druhý zväzok tkáckej lexiky spracúva archaickú vrstvu slovnej zásoby skúmaných dialektov.

V 3. zväzku lingvistického atlasu Zuzana Hanudel'ová spracovala 1650 tradičných lexikálnych jednotiek a ich variantov z troch vecno-tematických celkoch: v stavebníctve, doprave a záprahu. Nárečový materiál bol zapísaný v 80. a 90. rokoch 20. storočia v 167 lokalitách východného Slovenska s rusínskym ukrajinským obyvateľstvom. Atlas obsahuje 131 lexikálnych máp, 10 máp syntetizujúcich izoglosy, 2 sémantické mapy a 3 doplňujúce mapy, na ktorých je zobrazené administratívne členenie východoslovenského kraja v minulosti a v súčasnosti. Na lexikálnych mapách sú zachytené aj fonetické a morfológické jazykové javy, pričom autorka dôsledne zaznamenáva aj prízvuk (stabilný i pohyblivý). Každá mapa má svoj názov, legendu a komentár. Mapy izoglos sú spracované podľa teritoriálneho princípu a v súlade s územným členením skúmaného nárečia.⁷⁷ 1.–3. mapa zachytáva areálové rozšírenie sninského nárečia, 4. – 5. mapa rozšírenie laboreckého nárečia, 6. mapa zachytáva makovické nárečie, 7. – 9. mapa šarišské nárečia (juhošarišské, západošarišské a severošarišské) a 10. mapa južné spišské nárečie.

⁷¹ Makara, Sergej – Roman, Michal: *Slovník ukrajinských spisovatel'ov*. Banská Bystrica: Partner, 2010. 136 s.

⁷² Sopolyha, Myroslav: *Ukrajinci Slovaččyny: material'ni vyjavy narodnoji kul'tury ta mystectva*. Kyjiv: Tempora, 2011. 336 s.

⁷³ Hanudel'ová, Zuzana: *Linhvistyčnyj atlas ukrajinskych hovoriv Schidnoji Slovaččyny. III. Nazvy budivnyctva i transportu*. Prjašiv: Exco, 2001. 215 s.

⁷⁴ Hanudel'ová, Zuzana: *Linhvistyčnyj atlas ukrajinskych hovoriv Schidnoji Slovaččyny. IV. Anatomična ta ekspresyvná leksyka*. Prešov: Zväz Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky, 2010. 148 s.

⁷⁵ Hanudel'ová, Zuzana: *Linhvistyčnyj atlas ukrajinskych hovoriv Schidnoji Slovaččyny. (Nazvy strav, posudu i kuchonnoho načyňňa)*. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, odbor ukrajinskej literatúry v Prešove, 1981. 208 s.

⁷⁶ Hanudel'ová, Zuzana: *Linhvistyčnyj atlas ukrajinskych hovoriv Schidnoji Slovaččyny. 2. Tkačka leksyka*. 1. vyd. Bratislava: Slovacke pedahohične vydavnyctvo – Viddil ukrajinskoji literatury v Prjaševi, 1989. 188 s.

⁷⁷ Hanudel'ová, Zuzana: *Územné členenie ukrajinských nárečí východného Slovenska*. Slavica Slovaca, 1993, 28, s. 178-184.

J. O. Dzendzelivskij v tejto súvislosti uviedol, že aj v treťom zväzku ide o špecializovaný lexikálny typ atlasu, v ktorom sú zmapované dve dôležité vrstvy slovnej zásoby – názvy z tematických okruhov ľudové staviteľstvo a doprava. Kartografické znaky a ich varianty autorky umožnili podať aj vnútornú diferenciáciu skúmanej lexiky z hľadiska akcentologického, hláskoslovného, morfológického, slovotvorného i lexikálno-sémantického.⁷⁸

Štvrtý zväzok špecializovaného lexikálneho jazykového atlasu predstavuje 100 lexikálnych máp. Obsahujú nárečový materiál zapísaný v rokoch 1984–1993 v 167 lokalitách východného Slovenska. Prvé tri mapy zachytávajú administratívne členenie skúmaného regiónu. 1.–91. mapu tvoria jazykové mapy, mapy 92.–100. sú mapy izoglos sninského nárečia (92.–94.), sninského a laboreckého (95.), svidníckeho, laboreckého, makovického a sninského (96.), laboreckého, svidníckeho, makovického, staroľubovnianskeho a spišského (97.), svidníckeho, makovického, staroľubovnianskeho a spišského (98.), šarišského a spišského nárečia (99–100.). Mapy sú očíslované, majú svoj názov, legendu a komentár. Lingvistický atlas v štyroch zväzkoch Zuzany Hanudelovej má podobnú štruktúru, obsahuje cenný nárečový materiál, ktorý môže poslúžiť na výskum jazykových a nárečových kontaktov a môže ho využívať jazyková teória, lexikografia, história a etnografia.

1.3 Okrem monografických prác vyšli z pera členov Katedry ukrajinistiky IRUS stredoškolské i vysokoškolské učebnice a učebné texty: *Chrestomatija z ukrajinskoji literatury dľa 4 klasu himnazij* (1998),⁷⁹ *Chrestomatija z ukrajinskoji literatury dľa 3 klasu himnazij* (1999),⁸⁰ *Ukrajinska literatura dľa 4 klasu himnazij* (2000),⁸¹ *Chrestomatija z ukrajinskoji literatury dľa 2 klasu himnazij* (2001),⁸² *Ukrajinský jazyk pre 1. ročník gymnázií a stredných odborných škôl* (2001),⁸³ *Kontrastívna lexikológia pre prekladateľov* (2010),⁸⁴ *Odborný preklad v praxi. Učebnica s cvičeniami pre ukrajinistov* (2011),⁸⁵ *Ukrajinský jazyk pre Slovákov* (2011).⁸⁶ Ďalej vychádzajú vysokoškolské

⁷⁸ Dudášová-Kriššáková, Júlia: Životné jubileum jazykovedkyne Zuzany Hanudelovej. *Slavica Slovaca*, 2009, 44, s. 77.

⁷⁹ Babotová, Ľubica – Belejová, Mária: *Chrestomatija z ukrajinskoji literatury dľa 4 klasu himnazij*, serednich fachovych škil ta profesijno-techničnych učylyšč. Prešov: Slovanské progresívne nakladateľstvo – Prima. Oddelenie ukrajinskej literatúry, 1998. 224 s.

⁸⁰ Babotová, Ľubica – Holendová, Jolana: *Chrestomatija z ukrajinskoji literatury dľa 3 klasu himnazij*, serednich ta fachovych škil. Prešov: Exco, 1999. 176 s.

⁸¹ Babotová, Ľubica – Kundrát, Juraj: *Ukrajinskai literatura dľa 4 klasu himnazij ta serednich fachovych škil*. Prešov: Exco, 2000. 200 s.

⁸² Babotová, Ľubica – Belejová, Mária: *Chrestomatija z ukrajinskoji literatury dľa 2 klasu himnazij ta serednich fachovych škil*. Prešov: Exco, 2001. 248 s.

⁸³ Čizmarová, Mária – Svitková, Iveta: *Ukrajinský jazyk pre 1. ročník gymnázií a stredných odborných škôl*. Prešov: Exco, 2001. 174 s.

⁸⁴ Kredátusová, Jarmila – Opalková, Jarmila: *Kontrastívna lexikológia pre prekladateľov (rusistov a ukrajinistov)*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2010. 157 s.

⁸⁵ Kredátusová, Jarmila: *Odborný preklad v praxi. Učebnica s cvičeniami pre ukrajinistov*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2011. 172 s.

⁸⁶ Čizmarová, Mária: *Ukrajinský jazyk pre Slovákov*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2011. 282 s.

učebnice Zuzany Hanudelovej *Praktické cvičenia z ukrajinského jazyka. Morfológia*,⁸⁷ Mikuláša Šteca *Staroslovienčina a cirkevná slovančina*⁸⁸ a *Cirkevná slovančina v 21. storočí*,⁸⁹ Juraja Kundráta *Kurs istoriji ukrajinskoj kultury (IX – počatok XXI st.)*.⁹⁰

1.4. V sledovanom období vznikli aj lexikografické diela *Ukrajinsko-slovenský frazeologický slovník* (2002),⁹¹ *Ukrajinsko-slovenský slovník pre základné a stredné školy* (2003)⁹² a v roku 2010 vyšlo jeho druhé doplnené vydanie.⁹³

Frazeologické jednotky odzrkadľujú materiálny a duchovný život človeka v spoločnosti v jeho najrozmanitejších oblastiach. Poznať frazeologické bohatstvo jazyka a vedieť ho primerane používať je neoddeliteľnou súčasťou vysokej jazykovej kultúry. Tomu účelu slúžia teoretické práce, ale aj lexikografické spracovanie frazeologických jednotiek. Dvojazyčný ukrajinsko-slovenský slovník podáva ukrajinskú frazeológiu v konfrontácii so slovenskou, obsahuje súčasné frazeologické jednotky tak, ako ich registrujú najnovšie lexikografické diela ukrajinského a slovenského jazyka. Frazeologický slovník slúži prekladateľom, lingvistom, študentom a všetkým tým, ktorí si chcú osvojiť frazeologické bohatstvo ukrajinského spisovného jazyka v konfrontácii so slovenským.

Ukrajinsko-slovenský slovník pre základné a stredné školy je určený predovšetkým školskej mládeži a učiteľom ukrajinského jazyka a literatúry v základných a stredných školách. Ide o prvé lexikografické dielo adresované školám, ktorému predchádzal iba *Ukrajinsko-slovenský slovník* Ivana Popel'a z roku 1960. Obsahuje vyše 19-tisíc najpoužívanějších slov a slovných spojení. Dôraz sa kladie na jadro slovnej zásoby súčasnej spisovnej ukrajinčiny – na neutrálnu a nocionálnu spisovnú lexiku, slová hovorové a najbežnejšie termíny z niektorých odborov, ktoré by mal ovládať absolvent strednej školy. Malý rozsah slovníka si vyžiadala prísny výber lexikálnych jednotiek, preto sú v ňom iba výnimočne zahrnuté výrazy úzko odborné, nárečové a zastarané. Pri koncipovaní slovníka autori vychádzali z najnovších lexikografických diel ukrajinského a slovenského jazyka a prispeli k lepšiemu poznaniu ukrajinského jazyka v porovnaní so slovenským a k zvýšeniu jazykovej kultúry žiakov v našich školách. Prekladový slovník slúži ako praktická pomôcka pri vyučovaní spisovnej ukrajinčiny, na zvládnutie bežnej komunikácie v podmienkach školy i v každodennom živote, na

⁸⁷ Hanudelová, Zuzana: *Praktické cvičenia z ukrajinského jazyka. Morfológia*. 1. vyd. Banská Bystrica, Filologická fakulta Univerzity Mateja Bela, 1999. 248 s.

⁸⁸ Štec, Mikuláš: *Staroslovienčina a cirkevná slovančina*. Prešov: Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU v Prešove, 1997. 247 s.

⁸⁹ Štec, Mikuláš: *Cirkevná slovančina v 21. storočí*. Prešov: Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2005. 465 s.

⁹⁰ Zadorožnyj, Volodymyr – Kundrat, Juraj: *Kurs istoriji ukrajinskoj kultury (IX – počatok XXI st.)*. Užhorod: Gražda, 2009. 432 s.

⁹¹ Čižmarová, Mária: *Ukrajinsko-slovenský frazeologický slovník*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2002. 101s.

⁹² Čižmarová, Mária – Kundrat, Juraj: *Ukrajinsko-slovenský slovník pre základné a stredné školy*. Prešov: Exco, 2003. 352 s.

⁹³ Čižmarová, Mária – Kundrat, Juraj: *Ukrajinsko-slovenský slovník pre základné a stredné školy*. Druhé doplnené vydanie. Prešov: Nitech, 2010. 360 s.

čítanie umeleckej a odbornej literatúry, novín a časopisov. Je spracovaný prístupným spôsobom, autori dbali o to, aby sa v ňom mohli žiaci rýchlo a ľahko orientovať.

1.5. Na Katedre ukrajinistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity vznikli rigorózne a doktorandské slavistické práce: *Pôdohospodárska a záhradnícka lexika svidníckej skupiny ukrajinských nárečí* (2007), *Nárečie obce Bajerovce v okrese Sabinov* (2008), *Morfologická stavba ukrajinských nárečí horného toku rieky Cirochy* (2008), *Lexika transportu a komunikácie v ukrajinských nárečiach sninského regiónu východného Slovenska* (2008), *Biblické frazeologické jednotky v ukrajinských, ruských a slovenských umeleckých textoch* (2010), *Počítačová lexika v ukrajinskom a slovenskom jazyku* (2011) a iné.

1.6. Slovenskí ukrajinisti okrem vydávania publikácií organizujú odborné semináre a medzinárodné vedecké konferencie (venované významným výročiam a kultúrno-spoločenským udalostiam): *110. výročiu narodenia Ivana Paňkevyča* (1997),⁹⁴ *100. výročiu narodenia ukrajinského spisovateľa Vasyľa Grendži-Donského* (1997), *80. výročiu pripojenia Zakarpatskej Ukrajiny k Československu* (1998),⁹⁵ *Slovensko-ukrajinským vzťahom v oblasti národnostných menšín*,⁹⁶ *Slovensko-ukrajinským vzťahom v oblasti jazyka, literatúry, histórie a kultúry* (2002),⁹⁷ *Orestovi Zilynskému a karpatoznavstvu* (Svidník, 2003), *200. výročiu narodenia Alexandra Duchnoviča* (2003),⁹⁸ významnému predstaviteľovi cirkevného a kultúrno-spoločenského života *Alexandrovi Anatolijovi Kralyckému a jeho dobe* (Medzilaborce, 2004), *Aktuálnym problémom výskumu národnej kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska* (Svidník, 2004), *Východoslovenským sakrálnym pamiatkam na slovensko-poľsko-ukrajinskom pohraničí* (2009)⁹⁹ a tiež 20. výročiu organizovania podujatia *Struny serecja Iryny Nevyckoji*¹⁰⁰ a i.

Pri príležitosti 50. výročia vzniku katedry vyšiel jubilejný zborník¹⁰¹ s príspevkami k dejinám katedry, o vývine jazykovedy a literárnej vedy na katedre, folkloris-

⁹⁴ Ivan Paňkevyč a otázky spisovného jazyka. Štúdie a materiály. Mušinka, Mikuláš (Ed.). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2002. 208 s. (Zborník z konferencie bol venovaný 5. medzinárodnému kongresu ukrajinistov v Černivciach).

⁹⁵ Zakarpatská Ukrajina v rámci Československa (1919–1939). Zborník materiálov zo 6. vedeckej vedeckej karpatickej konferencie. Mušinka, Mikuláš (Ed.). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2000. 318 s.

⁹⁶ Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti národnostných menšín. Zborník materiálov z vedeckej konferencie K otázkam jazyka, vzdelávania a kultúry ukrajinskej národnostnej menšiny na Slovensku a slovenskej národnostnej menšiny žijúcej na Ukrajine. Juraj Kunderát (Ed.). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 1999. 152 s.

⁹⁷ Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti jazyka, literatúry, histórie a kultúry. Babotová, Ľubica, Kredátusová, Jarmila (Eds.). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2003. 406 s.

⁹⁸ Alexander Duchnovič a naša súčasnosť. Vedecký zborník Múzea ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku. 23. Mušinka, Mikuláš – Sopoliga, Miroslav (Ed.). Bratislava: vydavateľstvo Veda, 2005. 274 s.

⁹⁹ Východokresťanské sakrálné pamiatky v slovensko-poľsko-ukrajinskom pohraničí. In Vedecký zborník Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku. 25. Sopoliga, Miroslav (Ed.). Svidník: SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry, 2010. 464 s.

¹⁰⁰ Hanudel', Zuzana – Čavarha, Hanna – Jeva, Olear: Struny serecja Iryny Nevyckoji. Prjašiv: Sojuz rusyniv-ukrajinciv Slovackoji Respubliky, 2010. 86 s. + príloha.

¹⁰¹ 50 rokov Katedry ukrajinského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity 1953–2003. Kredátusová, J. – Kunderát, J. (Ed.). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2005. 166 s.

tike. Zborník obsahuje aj zoznam knižných prác členov katedry. V roku 2005 Mikuláš Nevrlý a Michal Roman vydali zoznam prác slovenských ukrajinistov v rokoch 2000 – 2005.¹⁰² V roku 2009 katedra vydala zborník vedeckých štúdií *Ukrajinstika v slovanskom kontexte na začiatku nového tisícročia*,¹⁰³ ktorý je venovaný životnému jubileu Zuzany Hanušeľovej. Do zborníka prispeli jazykovedci zo Slovenska, Česka, Poľska, Ukrajiny a Bieloruska. Nedožitý deväťdesiaty Vasil' Latta, jazykovedca a pedagóga, si slavistická verejnosť na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove pripomenula v dňoch 12. – 14. 9. 2011 na medzinárodnej vedeckej konferencii *Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti jazyka, literatúry a kultúry*.¹⁰⁴ S hlavným referátom vystúpila Zuzana Hanušeľová, ktorá priblížila život a vedecké dielo Vasil'a Lattu, rodáka z Pčoliného v okrese Snina. Vasil' Latta sa venoval dialektológii, skúmal ukrajinské nárečia na východnom Slovensku, ich fonetickú, morfológickú, syntaktickú a lexikálnu rovinu. V roku 1991 z jeho pozostalosti najmä vďaka obetavosti zostavovateľov Zuzany Hanušeľovej, Ivora Ripku a Miroslava Sopoligu vyšiel *Atlas ukrajinských nárečí východného Slovenska*.¹⁰⁵

2.0. Ukrajinstické jazykovedné, literárnovedné, folkloristické, historické a iné práce boli publikované v mnohých vedeckých konferenčných a nekonferenčných zborníkoch a vedeckých a odborných časopisoch doma a v zahraničí. Treba spomenúť najmä *Vedecký zborník Múzea ukrajinskej kultúry* (MUK) vo Svidníku a *Vedecké zápisky* (Naukovi zapysky).

2.1 Vedecký zborník MUK vychádza pravidelne od roku 1965. Obsahuje štúdie o dejinách hmotnej a duchovnej kultúry Rusínov a Ukrajincov na Slovensku od domácich a zahraničných autorov, príspevky z oblasti etnografie, jazykovedy a literárnej vedy, umenia, kultúry, folkloristiky a archeológie. Okrem odborných štúdií boli v jednotlivých ročníkoch zaradené spomienky, dokumenty – materiály, kroniky a jubileá, publikovali sa prvopramene, uverejňovali sa recenzie najnovších prác slovenských ukrajinistov a ukrajinistov z Čiech, Ukrajiny, Maďarska, Poľska, Rumunska a ďalších krajín. Z pramenných rukopisných materiálov publikovaných vo Vedeckom zborníku MUK vo Svidníku treba spomenúť latinskojazyčnú prácu *História karpatských Rusínov* Mychajla Lučkaja, ktorá bola takmer 150 rokov v rukopise. Práca hovorí o histórii Zakarpatska od najstarších čias do polovice 19. storočia a vychádzala na pokračovanie v niekoľkých zväzkoch zborníka (11. – 21. zväzok) v latinčine s paralelným prekladom v ukrajinčine. V zborníku sa podarilo publikovať aj významnú pamiatku ukrajinskej jazykovedy 18. storočia: *Gramatika Arsenija Kocáka* (15. zväzok), ďalej rukopisný zborník *Poemata Basilii Dóhoviť Vasyl'ja Dovhanyča* (10. zväzok) i ďalšie cenné rukopisné materiály.

¹⁰² Nevrlý, Mikuláš – Roman, Michal: Slovačka ukrajinstika v 2000–2005 rokach. In Dukľa, 2006, 54, č. 2.

¹⁰³ Ukrajinstika v slovanskom kontexte na začiatku nového tisícročia. In Čižmárová, Mária (Ed.): Jazykovedný zborník vedeckých štúdií venovaný životnému jubileu doc. PhDr. Zuzany Hanušeľovej, CSc. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2009. 547 s.

¹⁰⁴ Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie je v tlači.

¹⁰⁵ Latta, Vasil': Atlas ukrajinských nárečí východného Slovenska. Hanušeľová, Zuzana – Ripka, Ivor – Sopoliga, Miroslav (Eds.). Prešov: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, oddelenie ukrajinskej literatúry, 1991. 556. s.

Vo vedeckom zborníku sa publikujú aj materiály z vedeckých konferencií, ktoré sa organizujú v rámci tradičných *Slávností kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska* v Slovenskom národnom múzeu – Múzeu ukrajinskej kultúry vo Svidníku. Zatiaľ vyšlo 25 zväzkov vedeckého zborníka. Hlavným redaktorom a zostavovateľom je už viac ako desať rokov Miroslav Sopoliga, riaditeľ múzea.

2.2. Vedecké periodikum *Naukovi zapysky* (pôvodne *Zapysky Naukovoho tovarystva – Zápisky vedeckej spoločnosti*)¹⁰⁶ v rokoch 1972 – 1994 vychádzalo v ukrajinskom jazyku a vydávala ho Ukrajinská vedecká spoločnosť. Z obsahového hľadiska sa *Naukovi zapysky* venovali problematike jazykovedy, kulturológie, literárnym dejinám a etnografii. Spolu vyšlo 19 zväzkov, hlavným redaktorom bol Michal Novák; posledné dva zväzky redigoval Miroslav Il'uk. V roku 1993 vyšiel 18. zväzok *Vedeckých zápiskov*,¹⁰⁷ v ktorom sa nachádzajú materiály z medzinárodnej vedeckej konferencie s názvom *Vedecká pozostalosť Vasil'a Lattu a výskum nárečí karpatského jazykového areálu*. V 19. zväzku¹⁰⁸ sú zaradené materiály z medzinárodnej vedeckej konferencie *Básnik a čas*, venovanej nedožitým narodeninám Ivana Macinského, ukrajinského básnika a publicistu.

2.3. V Prešove vychádza literárno-umelecký a publicistický časopis *Dukľa*, ktorý vydáva Spolok ukrajinských spisovateľov na Slovensku. Časopis zachytáva literárny a umelecký život Ukrajincov na Slovensku. Orientuje sa predovšetkým na pôvodnú ukrajinskú literárnu tvorbu na Slovensku, odhaľuje „biele miesta“ ukrajinskej literatúry. Osobitne sa sústreďuje na literárnu kritiku a publicistiku a venuje sa hodnoteniu ukrajinského literárneho vývinu na Slovensku. V oblasti umeleckého prekladu sa sústreďuje najmä na prehlbenie ukrajinsko-slovenských literárnych vzťahov. Približuje nové literárne a umelecké tendencie na Ukrajine. V rokoch 1960 – 1971 bol šéfredaktorom časopisu Fedor Ivančov. Od roku 1990 vykonáva funkciu zodpovedného redaktora časopisu *Dukľa* Ivan Jackanin.

3.0 Aktívne pracuje aj *Asociácia ukrajínistov Slovenska* (od roku 1990)¹⁰⁹ pod vedením jej zakladateľa a predsedu Mikuláša Mušinku.¹¹⁰ Organizuje mnohé odborné semináre, besedy a stretnutia s významnými osobnosťami kultúrneho a spoločenského života, medzinárodné konferencie a slávnostné akadémie pri

¹⁰⁶ Nachajová, Mária: *Zapysky Naukovoho tovarystva*, vydávané Ukrajinskou vedeckou spoločnosťou (1972–1994). In *Naukovi zapysky*. Článková bibliografia. Nachajová, Mária (Ed.). Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2010, s. 5–13.

¹⁰⁷ *Naukovi zapysky*. 18. *Materialy z mižnarodnoji naukovoji konferenciji Naukova spadščyna Vasil'a Latty i doslidžeňňa hovoriv karpatskoho movnoho arealu*. Hanudel'ová, Zuzana (Ed.). Prešov: Zväz Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky, 2003. 236 s.

¹⁰⁸ *Naukovi zapysky*. 19. *Materialy z mižnarodnoji naukovoji konferenciji Poet i čas, prysvjačenoji nedožytomu 70-riččju Ivana Macynskoho*. Prjašiv: Sojuz ruszniv-ukrajinciv Slovackoji respubliky, 1994. 120 s.

¹⁰⁹ Babotová, Ľubica: *Asociácia ukrajínistiv Slovaččyny: storinky dijaľnosti*. In *Visnyk Instytutu doslidžeň diaspori* [Kyjiv] – Newsletter of Institute of the Diaspora Studies [Kyjiv], 13, berezeň 2007, № 1 (12), s. 22–25.

¹¹⁰ *Kolesa kruťat'sja... Bibliografia akademika Mikuláša Mušinku*. Kniha prvá. *Spomienky*. Kniha druhá. *Bibliografia*. Mušinka, Oleh (Ed.). Prešov: Fundácia Karpaty, 1998.

príležitosti jubileí popredných predstaviteľov vedy a kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska, na ktorých sa prezentujú aj najnovšie slavistické vydania. Napríklad v roku 2005 sa uskutočnilo stretnutie s hlavným redaktorom Encyklopédie ukrajinskej diaspóry profesorom Vasilom Markusom z Chicaga, na ktorom boli dohodnuté konkrétne kroky spolupráce a zapojenia sa slovenských ukrajincov do práce na encyklopédii. Podobné stretnutie v tom istom roku zorganizovala asociácia aj s hlavným redaktorom anglickej jazykovej mutácie *Encyklopédie Ukrajiny* s Danylom Strukom z Toronta. V roku 2006 bola na slávnostnom zasadnutí Asociácie ukrajincov Slovenska prezentovaná publikácia *Ukrajinská nářečí Slovenska*.¹¹¹ Spoluautorka publikácie Růžena Šišková bola zvolená za čestnú členku asociácie a riaditeľ Slovenského národného múzea – Múzea ukrajinskej-rusínskej kultúry vo Svidníku, ktorému bola publikácia a kópie súborov CD venované, jej udelil pamätnú medailu *Za výnimočné zásluhy pre výskum a propagáciu ukrajinských nářečí na Slovensku*.

3.1. Ukrajinskú literatúru na Slovensku v súčasnosti propaguje užhorodské vydavateľstvo Lira, ktoré od roku 2001 vydáva sériu *Miž Karpatamy i Tatramy*. Každoročne tak čitateľom dvojazyčne sprostredkúva poéziu ukrajinských či slovenských básnikov v preklade Valérie Juríčkovej, členky Katedry ukrajinistiky FF PU v Prešove. Pozornosť si v slovensko-ukrajinskom prekladateľstve zasluhuje vydanie dvojazyčnej zbierky *Dvanást'*,¹¹² ktorá obsahuje poéziu ukrajinských básnikov karpatského regiónu v preklade Valérie Juríčkovej.

3.2 Neoceniteľným pramenným zdrojom ukrajinistiky v Prešove je *Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity a Slovanská študovňa* Štátnej vedeckej knižnice v Prešove (ŠVK), ktorá bola zriadená v roku 2006 vďaka finančným prostriedkom Ministerstva kultúry SR na podporu kultúrnych aktivít ako súčasť bibliografického oddelenia. Svoje služby poskytuje študentom aj odborným pracovníkom v oblasti slavistiky (v odboroch ukrajinistika, rusinistika, rusistika, bielorusistika, polonistika, bulharistika, sorabistika atď.), literárnej histórie, politológie, etnológie, ako aj kunsthistorikom, pedagógom a teológom, ktorí sa zaoberajú cirkevnoslovanskými textami.¹¹³ Bibliografické oddelenie Štátnej vedeckej knižnice zriadilo úsek ukrajinskej-rusínskej bibliografie, ktorý dôsledne spracúva bibliografiu slavistických prác. Pripomenieme veľmi záslužnú prácu Zuzany Džupinkovej¹¹⁴ a Márie Nachajovej.¹¹⁵ V sledovanom

¹¹¹ Šišková, Růžena – Mušinka, Mušinka – Mišinka, Alexander: *Ukrajinská nářečí Slovenska*. Výzkum a zvukové zápisy z let 1957–1967. Praha: Slovanský ústav AV ČR, Euroslavica, 2005. 184 s. + CD.

¹¹² *Dvanást'*. Ukrajinska poezija avtoriv Karpatskoho regionu u slovackomu pereklati V. Juryčkovoj. Užhorod: Lira, 2010. 260 s.

¹¹³ <http://www.svkpo.sk/sk/studovne>

¹¹⁴ Džupinková, Zuzana: *Vedecký zborník Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku*. Bibliografický súpis článkov č. 1.–10. Prešov: Štátna vedecká knižnica, 2010. 192 s.

¹¹⁵ Nachajová, Mária: *Naukovi zapysky*. 19. Článková bibliografia č. 1.–19. Prešov: Štátna vedecká knižnica, 2010. 128 s.

období ŠVK v Prešove vydáva personálnu bibliografiu literáta Michala Romana¹¹⁶ a jazykovedkyne Zuzany Hanudelovej.¹¹⁷

4.0 Na záver môžeme konštatovať, že za ostatné dve desaťročia jazykovednú a literárnovednú ukrajinistiku predstavujú solídne monografické práce, lingvistické atlasy, vedecké konferenčné a nekonferenčné zborníky, vedecké štúdie publikované v domácich a zahraničných jazykovedných a literárnovedných časopisoch, učebnice a učebné texty. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa pozornosť bádateľov sústreďuje viac na synchrónny porovnávaci jazykovedný a literárnovedný výskum. Naliehavou úlohou v súčasnosti je kompletizácia a publikovanie lexikálneho bohatstva ukrajinských rusínskych nárečí východného Slovenska. Slovníkový nárečový materiál zachytávajú mnohé záverečné práce z dialektológie, rigorózne a doktorandské práce, ktoré vznikli na Katedre ukrajinistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity, no chýba súborné lexikografické dielo.¹¹⁸

Príspevok vznikol v rámci projektu Dovybavenie a rozšírenie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Slovensko-bieloruské vzťahy: stav a perspektívy výskumu

VIKTÓRIA LAŠUKOVÁ – IVANA DŽUNDOVÁ

Jazykoveda. V predvečer 15. medzinárodného zjazdu slavistov, ktorý sa v roku 2013 uskutoční v hlavnom meste Bieloruska v Minsku, prinášame pohľad na aktuálne otázky slovensko-bieloruských jazykových a literárnych vzťahov, ktorých vzájomné porovnanie patrí k ešte pomerne neprebádanej oblasti. Štruktúrovaná slavistická vedeckovýskumná i didaktická paradigma sa v rámci slavistických výskumov sústreďuje na vzťahy národného jazyka s ďalšími slovanskými i neslovanskými jazykmi a tiež na najstaršie obdobie slovanských jazykov – staroslovienčinu, ktorá má tradične status prvého slovanského spisovného (kultúrneho) jazyka Slovanov. Vychádzajúc z tejto prvej bádateľsko-didaktickej diferenciácie možno hovoriť o formovaní národnej slavistiky. Národná slavistika pritom vychádza z aktuálnych potrieb národných

¹¹⁶ Michal Roman. Personálna bibliografia. Nachajová, Mária (Ed.). Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2005. 166 s.

¹¹⁷ Zuzana Hanudelová. Personálna bibliografia. Džupinková, Zuzana (Ed.). Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2009. 157 s.

¹¹⁸ O grantový projekt, ktorého výstupom by bolo takéto dielo, sa pokúša Centrum ukrajinistiky pri Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove.